

влади та місцевого самоврядування, на яких покладено обов'язки з організації роботи щодо запобігання та протидії проявам корупції, виявляють готовність до радикальної перебудови їх корупційної спрямованості, можлива по мірі усунення низки негативно діючих чинників - страху щодо можливих тяжких наслідків взаємодії, подолання недовіри до влади та усунення ідейно-політичних протиріч між суспільством та державою.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/>.

2. Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 02 березня 2017 року № 75.

3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 №1556-VII (із змінами і доповненнями). Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

Баранець Володимир Анатолійович,
заступник керівника секретаріату Комітету
Верховної Ради України з питань
правоохоронної діяльності; **Школьніков
Владислав Ігорович**, викладач кафедри
інформаційних технологій та кібербезпеки
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ

ЗАКОНОДАВЧА НЕОБХІДНІСТЬ ВСТАНОВЛЕННЯ СПРАВЕДЛИВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВСІ ВИДИ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Кримінальний кодекс України не розглядає відповідальність за корупційні злочини в межах будь-якого окремого розділу його Особливої частини. Серед двадцяти розділів Особливої частини цього Кодексу не існує розділу, який би мав назву «Корупційні злочини». Натомість законодавець застосував неординарний підхід - визначення корупційних злочинів наведено у примітці до ст. 45 «Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям» у розділі IX «Звільнення від кримінальної відповідальності» Загальної частини КК України [1].

Перелік корупційних злочинів визначений приміткою до статті 45 КК України, згідно якого корупційними злочинами згідно з цим Кодексом вважаються злочини, передбачені у ч. 2 ст. 191, ч. 2 ст. 262, ч. 2 ст. 308, ч. 2 ст. 312, ч. 2 ст. 313, ч. 2 ст. 320, ч. 1 ст. 357, ч. 2 ст. 410, у разі їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також злочини, передбачені статтями 354, 364, 364¹, 365², 368-370 цього Кодексу.

У науковців та практичних працівників існує досить тривала дискусія щодо визначення вичерпного переліку корупційних злочинів, передбачених чинним законодавством. Наявність ратифікованих Верховною Радою України міжнародно-правових договорів ще більше ускладнює дане завдання у зв'язку із необхідністю правильної імплементації відповідних положень в українське законодавство. Переліки корупційних злочинів містяться в окремих положеннях Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 р., Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 173) від 27 січня 1999 р., Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 174) від 4 листопада 1999 р., Конвенції ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р.

Тому, примітка ст. 45 КК України повинна бути доповнена всіма злочинами, які можуть містити корупційний склад злочину. Це необхідно для того, щоб особа, яка вчинила корупційний злочин, не могла звільнитися від кримінальної відповідальності, покарання та його відбування, включаючи неможливість амністії та помилування.

Наприклад, *Міжнародна організація FAFT наголошує на тісний зв'язок, який існує між корупцією та легалізацією (відмиванням) злочинних доходів, та на потребі зосередитись на проблемі корупції як джерелі формування злочинних доходів, які згодом можуть легалізуватись та використовуватись на фінансування тероризму. В свою чергу, Конвенція ООН проти корупції визначає легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, корупційним злочином, але примітка статті 45 КК України - ні.*

Окрім невизначеності усього переліку корупційних злочинів, слід відмітити проблему, пов'язану з тим, що істотна кількість корупційних злочинів є невеликої та середньої тяжкості. Це створює серйозні перепони для успішної діяльності правоохоронних органів в розслідуванні таких злочинів. При цьому слід відмітити, що одним із загальних принципів, притаманний не тільки кримінальному праву, а й іншим галузям права, є принцип справедливості. В рамках кримінального права цей принцип означає, що кримінальне покарання чи інший захід кримінально-правового впливу, застосовувані до злочинця, повинні відповідати ступеню суспільної небезпеки злочину, а також особі злочинця.

Відповідно ст. 12 КК України, ступінь тяжкості злочинів, передбачених ч. 1 та ч. 2 ст. 191, ч. 1 ст. 211, ч. 2 та ч. 4 ст. 354, ч. 1 ст. 364, ч. 1 ст. 368, ч. 2 368², ч. 1 ст. 369, ч. 2 369² КК України є середньої тяжкості, ч. 1 ст. 210, ч. 1 та ч. 3 ст. 354, 366¹, ч. 1 368², ч. 1 ст. 369² КК України є невеликої тяжкості.

Внаслідок цього неможливо проводити весь комплекс негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених главою 21 Кримінального процесуального кодексу України.

З урахуванням того, що корупція - це високо латентний злочин, а особи, які вчиняють корупційні злочини, як правило є заможними та мають високий рівень фізичного та інформаційного захисту, розслідування та розкриття таких злочинів неможливо без проведення відповідних негласних слідчих (розшукових) дій.

В даному контексті також слід відмітити про неможливість проведення НС(Р)Д до постановлення ухвали слідчого судді (ст. 250 КПК України) щодо всіх корупційних злочинів.

Згідно з статтею 250 КПК України у виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (статті 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини Кримінального кодексу України, негласна слідча (розшукова) дія може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді у випадках, передбачених цим Кодексом, за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. У такому випадку прокурор зобов'язаний невідкладно після початку такої негласної слідчої (розшукової) дії звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді.

Визначальними умовами для застосування ст. 250 КПК України є врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого конкретними розділами Особливої частини Кримінального кодексу. Наприклад, корупційний злочин, передбачений ст. 410 КК України (викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем) вчинені військовою службовою особою із зловживанням службовим становищем є тяжким злочином, але Розділ XIX «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)» відсутній в переліку розділів Особливої частини КК України, визначеної в ст. 250 КПК України. Це не дозволяє проводити НС(Р)Д до постановлення ухвали слідчого судді під час досудового розслідування злочину, передбаченого ст. 410 КК України.

Шляхами вирішення всіх вищезазначених прогалин в кримінальному законодавстві України повинно стати:

- 1) доповнення примітки до статті 45 КК України іншими злочинами, які містять ознаки корупційними складу;

- 2) посилення кримінальної відповідальності за вчинення корупційних злочинів;

- 3) внесення зміни до КПК України, з метою можливості проведення НС(Р)Д до постановлення ухвали слідчого судді в разі вчинення корупційних злочинів, незалежно від їхньої приналежності до того чи іншого розділу Особливої частини КК України.

Список використаних джерел

1. Савченко А.В. Корупційні злочини в Україні: проблеми кримінально-правового розуміння. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 14-24.

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-Ш. Дата оновлення: 28.11.2019 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

3. Кримінальний процесуальний кодекс : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-УІ. Дата оновлення: 28.11.2019 URL: [України https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/4651-17](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/4651-17)

4. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції : Закон України від 18 жовт. 2006 р. № 251-V. Дата оновлення: 18.10.2006 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/251-16>.

Бугера Сергій Іванович, начальник відділу з вивчення проблем захисту національних інтересів в економічній сфері та протидії корупції Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

КОРУПЦІЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ

Для корупціонерів економіка є самим привабливим, поживним середовищем, з якого вони отримують найбільші прибутки, а держава, відповідно, несе найбільші збитки [1]. При цьому функціонування аграрного сектору економіки має певну специфіку, насамперед, через необхідність присутності в більшості технологічних процесах такого специфічного і головного засобу виробництва, як землі, і зокрема, землі сільськогосподарського призначення. Це в свою чергу розширює межі корупційних ризиків в аграрному секторі економіки та призводить до її тінізації.

Так, у сфері земельних відносин основну увагу оперативних підрозділів правоохоронних органів сконцентровано на викритті фактів одержання неправомірної вигоди та корупції з боку посадовців, уповноважених здійснювати розпорядчі функції під час здійснення операцій із землею. Аналіз свідчить, що найчастіше предметом посягань є землі сільськогосподарського призначення. Із загальної кількості виявлених кримінальних правопорушень майже третина пов'язані з протиправними оборудками із землями сільськогосподарського призначення [2, с. 201].

Зокрема, тільки у 2017 році понад 8 тис. га землі сільськогосподарського призначення, власником яких є держава, стали об'єктом корупційних схем, викритих Національним антикорупційним